

Kauppakamarin talouskatsaus

KESÄKUU 2022

TALOUSKATSAUS

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

SISÄLTÖ

YRITYSTEN NÄKYMÄT SÄILYNEET VAKAINA	3
KANSAINVÄLINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ MUUTTUU HAASTEELLISEMMAKSI	4
YKSITYINEN KYSYNTÄ PETTYMYS	5
KULUTTAJALUOTTAMUS POHJALUKEMISSA.....	7
VIENTINÄKYMÄT KESTIVÄT VENÄJÄN-KAUPAN ROMAHDUKSEN.....	9
SOTA LEIKKAA INVESTOINTEJA	14
TYÖLLISYYS PARANTUNUT, PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS RIESANA.....	16
INFLAATIO KIIHTYMINEN JATKUNUT	18
KESKUSPANKIT KIRISTÄVÄT	21
LISÄTIETOA KATSAUKSESTA	23

YRITYSTEN NÄKYMÄT SÄILYNEET VAKAINA

Ukrainassa käytävä sota nostaa yritysten kustannuksia ja heikentää kannattavuutta, mutta keskimäärin tunnelmat ovat säilyneet kohtalaisen pirteinä kesäkuun Kauppakamarikyselyssä. Inflaatiopaineiden voidaan ennakoida jatkuvan, sillä yli 72 prosenttia vastaajista suunnittelee nostavansa omia myyntihintojaan seuraavan 4 kuukauden aikana. Vaikka keskimäärin näkymät ovat jopa parantuneet verrattuna maaliskuussa tehtyyn edelliseen kyselyyn, vaihtelevat arviot ratkaisevasti eri toimialoilla. Rakentamisessa tunnelma on pessimistinen, ja materiaalien kallistuminen heijastuu kielteisesti kannattavuuteen. Myös kaupan toimialalla tunnelmia kuvataan pessimistisesti. Sen sijaan palveluolimaloilla näkymät ovat tuntuvasti valoisammat koronarajoitusten jäätyä taakse. Alle viidennes palveluolimalojen vastaajista ennakoi liikevaihtonsa laskevan tänä vuonna, ja kannattavuuden näkymät ovat parempia kuin muilla toimialoilla. Sodasta huolimatta vientiyritysten odotukset ovat melko hyviä, ja arvio viennin kehityksestä kuluvan vuoden aikana on noussut jonkin verran maaliskuusta. Investointiaiheet ovat laskeneet sodan takia monissa yrityksissä, mutta teollisuusyrityksissä riittää edelleen luottoa investointien kasvuun tänä vuonna.

Lisätietoa:

Jukka Appelqvist
Pääekonomisti

jukka.appelqvist@chamber.fi

Kansainvälinen toimintaympäristö muuttuu haasteellisemmaksi

Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan on kulunut lähes neljä kuukautta, mutta sodan pidemmän aikavälin talousvaikutuksista vallitsee yhä suuri epävarmuus. Toistaiseksi Suomi ja muut läntiset taloudet ovat selvinneet melko hyvin energian ja muiden raaka-aineiden kallistumisesta, mutta suhdanteen viileneminen on vasta alussa. Koronasta elpyminen ja talouksien avautuminen ovat tukeneet suhdannetta niin kotimaassa kuin laajemminkin euroalueella ja Yhdysvalloissa. Luottamusindikaattorit ovat heikentyneet, mutta eivät niin dramaattisesti kuin olisi saattanut olettaa. Ylenmääräiseen riemuun ei kuitenkaan ole aihetta, sillä toistaiseksi on nähty vasta ensimmäinen erä.

Maailmantaloudessa ensisijainen huoli on villisti laukkaava inflaatio ja inflaation kiihtymisen mukanaan tuoma rahapolitiikan kiristäminen. Kokonaan inflaatioissa ei ole kyse Ukrainan sodasta, sillä erityisesti Yhdysvalloissa hintojen nousu vauhdittui rajusti jo viime vuonna ylimitoitettun elvytyksen vanavedessä. Nyt sota tuo kuluttajahintoihin lisää painetta energian ja raaka-aineiden kallistuessa. Samaan aikaan työmarkkinatilanne jatkuu kireänä, mikä synnyttää palkkoihin nostetta ja kasvattaa riskiä inflaation kroonistumiselle. Yhdysvalloissa palkat ovat olleet nousussa jo pidempään. Suomessa, ja laajemminkin Euroopassa, puhutaan toistaiseksi enemmänkin palkkapaineiden noususta.

Myös Kiinan raivoisa kamppailu omikronmuunnosta vastaan on synnyttänyt keväällä maailmantalouteen ylimääräisen tarjontahäiriöiden lähteen. Koronataistelussa käytetyt rajut sulkutoimet heikentävät Kiinan kasvunäkymiä ja heijastuvat laajasti maailmantalouteen. Toistaiseksi koronaa on Kiinassa pystytty pitämään melko hyvin kurissa, mutta rajoitustoimilla on kova hinta sekä inhimillisesti että maan taloudelle. Siksi on vaikea nähdä, että nollatoleranssipolitiikkaa olisi mahdollista ylläpitää loputtomasti. Toistaiseksi Kiinan hallinto ei kuitenkaan ole valmis siitä luopumaan, joten uusia sulkutoimia todennäköisesti nähdään. Maailmantalouden valtavirrasta poiketen Kiina elvyttää tänä vuonna rahapolitiikalla, mikä tukee osittain maan haurasta taloutta. Elvytys ei kuitenkaan auta tarjontahäiriöiden kanssa, vaan pikemminkin heikentää globaalia tilannetta kysynnän noustessa.

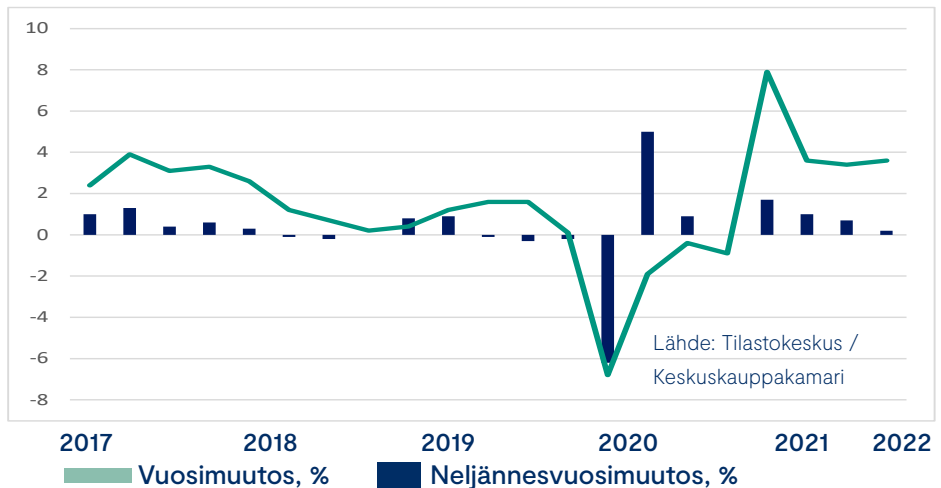
Stagflaatoriski on ilmeisellä tavalla koholla, mutta toistaiseksi ei länsimaissa voida varsinaisesti puhua stagflaatiosta, koska työllisyyskehitys on nousujohteita

monilla alueilla. Jatkossa on kuitenkin uhkana, että talouden kasvu hiipuu ilman, että inflaatiota on saatu vielä kuriin. Keskuspankit ovat hankalassa raossa. Liian löperöt toimet voivat johtaa inflaation kroonistumiseen, mikä pakottaisi vielä rajumpiin kiristystoimiin myöhemmin. Liian nopea rahapolitiikan kiristäminen taas johtaisi taantumaan. Keskiössä on kysymys siitä, missä määrin inflaatio on tilapäistä ja kytkeytyy raaka-aineiden tilapäiseen kallistumiseen, ja miten paljon taas on kyse inflaatio-odotusten pidempiaikaisesta irtaantumisesta keskuspankkien tavoitetasolta. Tilannetta vaikeuttaa se, etteivät rahapolitiikan muutokset suinkaan vaikuta välittömästi, vaan vasta useiden kuukausien, tai jopa vuoden, viiveellä, mikä tekee talouden ohjaamisesta haasteellista. Varmaa on lähinnä se, ettei maailmantaloudesta tule puuttumaan jännitystä lähivuosina.

Yksityinen kysyntä pettymys

Tilastokeskuksen ensimmäisen julkistuksen mukaan Suomen bruttokansantuote pinnisti vuoden ensimmäisellä neljänneksellä täpärästi plussalle suhteessa viime vuoden loppuun. Bruttokansantuote kasvoi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 0,2 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja päättyi 3,6 prosenttia viime vuoden tason yläpuolelle. Ensimmäiset julkistukset tarkentuvat myöhemmin, mutta suhdanteen yleiskuva tuskin muuttuu.

Suomen bruttokansantuotteen kehitys vuodesta 2017 vuoteen 2022

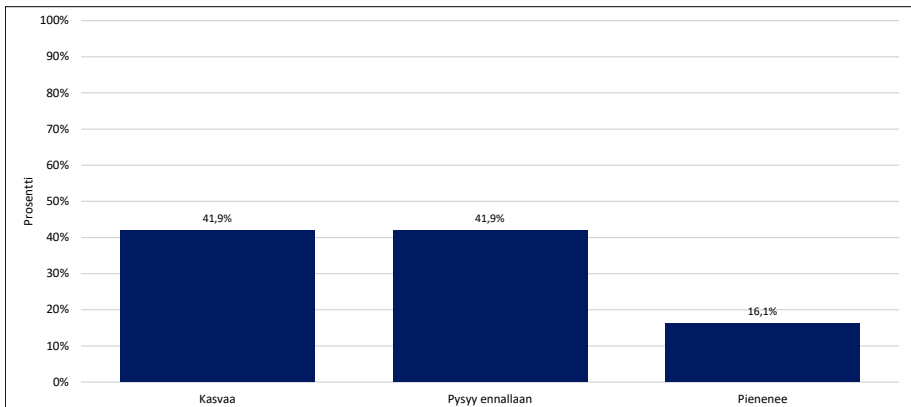

Alaerien huolellisempi tarkastelu paljastaa selviä heikkouksia. Vienti, yksityinen kulutus ja yksityiset investoinnit supistuivat kaikki suhteessa edelliseen neljänneeseen. Varastot ja ennen kaikkea julkiset investoinnit nousivat, mikä riitti kiskomaan koko neljänneksen kasvun niukasti positiiviselle puolelle. Pidemmän päälle kasvu silti hyytyy ilman yksityistä kysyntää.

Vaikka maailmantalous on heikkenevällä uralla, eivät näkymät kotimaassa ole lohduttomat. Alkuvuoden lukemiin vaikuttivat kielteisesti osin tilapäiset tekijät, kuten metsäteollisuuden lakko ja koronarajoitusten tuomat haasteet ravintola- ja tapahtuma-aloilla. Muilta osin Suomi lähti Venäjän hyökkäyssodasta käynnistyneeseen talousturbulenssiin hyvistä asemista. Alkuvuodesta sekä kotitalouksien että yritysten näkymät olivat valoisia, ja odotuksissa oli kasvutahdin ripeytyminen talouden avautuessa. Keväällä Suomen talous on kohdannut useita merkittäviä vastatuulitekijöitä, kuten Venäjän-kaupan romahduksen, raaka-aineiden hintasokin ja nousevat markkinakorot. Edelleen silti pätee, että teollisuuden tilauskannat ovat kunnossa, ja palvelualojen elpyminen tukee työllisyyttä ja yksityisen kulutuksen kehitystä.

Kesäkuun Kauppakamarikyselyssä 52 prosenttia yrityksistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna. Alle viidennes vastaajista ennakoii liikevaihdon supistuvan. Tilannearvioon vaikuttaa toki melko alhainen vertailutaso viime vuodelta. Vastaajista 84 prosenttia arvioi kuitenkin liikevaihtonsa kasvavan tai pysyvän ennallaan myös seuraavan 6 kuukauden aikana suhteessa nykytilanteeseen. Vain 16 prosenttia ennakoii liikevaihdon laskua. Myös odotukset viennin ja työllisyyden kehityksestä ovat yhä varsin pirteitä. Tulokset eivät takaa varmuudella mitään, mutta selvää on, etteivät ne tue tulkintaa ainakaan isomman taantuman alkamisesta toistaiseksi.

Odotus liikevaihdon kehityksestä 6 kuukauden aikana

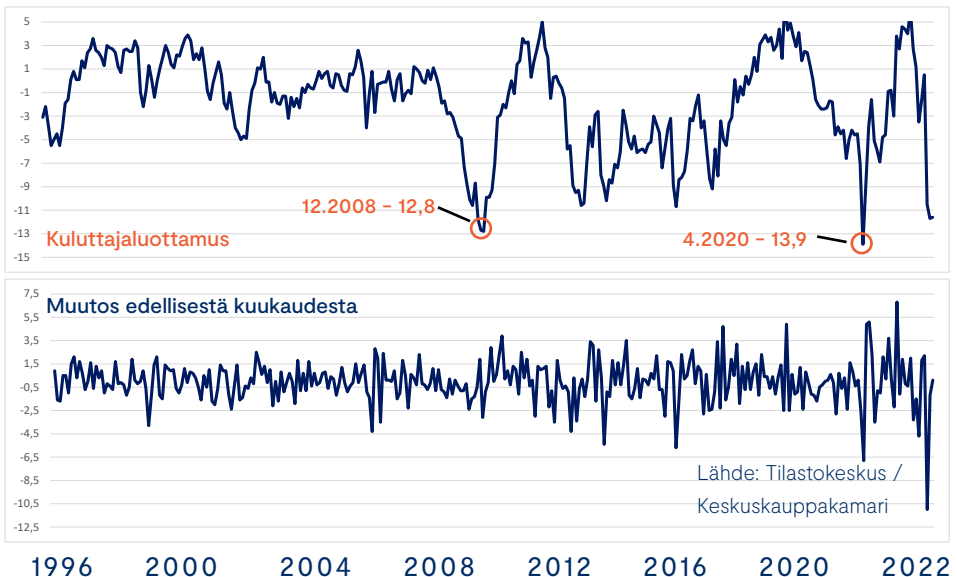

Suomen taloudessa menee siis edelleen kohtalaisesti, mutta näkymät kauemmas eteenpäin ovat sumeat. Sodan tuomat kerrannaisvaikutukset alkavat osittain näkyä vasta pidemmällä aikavälillä, kun Suomen kauppakumppanien talouksien heikkeneminen alkaa asteittain heijastua vientikysyntään ja laajempaan maailmantalouden näkyminen synkkenemiseen. Myös koronaalpymisen tuoma noste alkaa kohta olla lopussa, joten jatkossa pitäisi löytää eväitä uuteen kasvuun, mikä ei ole vallitsevissa olosuhteissa helppoa.

Kuluttajaluottamus pohjalukemissa

Kotitalouksien luottamus on ollut koetuksella sodan alettua. Maaliskuussa kuluttajaluottamus koki kaikkien aikojen suurimman kuukausittaisen romahduksensa. Huhtikuussa päädyttiin vielä alemmas, eikä toukokuussakaan nähty käännettä parempaa. Vuodesta 1996 alkaneen vertailukelpoisen historian aikana kuluttajaluottamus on vain kaksi kertaa ollut alempana: vuonna 2008 finanssikriisin yhteydessä ja huhtikuussa 2020, kun koronakriisi oli juuri alkanut ja epävarmuus pandemian kehityksestä oli suurimmillaan.

Kuluttajaluottamuksen kehitys 1996–2022

Makrotalouden osalta luottamuksen lasku tuntuu osin jopa liioitellulta, sillä talouden muut indikaattorit eivät puolla aivan näin synkkää tulkintaa. Toukokuussa nähtiin hienoista piristymistä makrotaloutta koskevissa odotuksissa, mutta edelleen vain 11 prosenttia vastaajista uskoi Suomen taloustilanteen paranevan seuraavan vuoden kuluessa. Pessimismiin on osin aihetta, mutta ei ole todennäköistä, että lähiaikoina nähtäisiin samanlaista kokonaistuotannon tiputusta kuin finanssikriisin yhteydessä tai koronakriisin alussa.

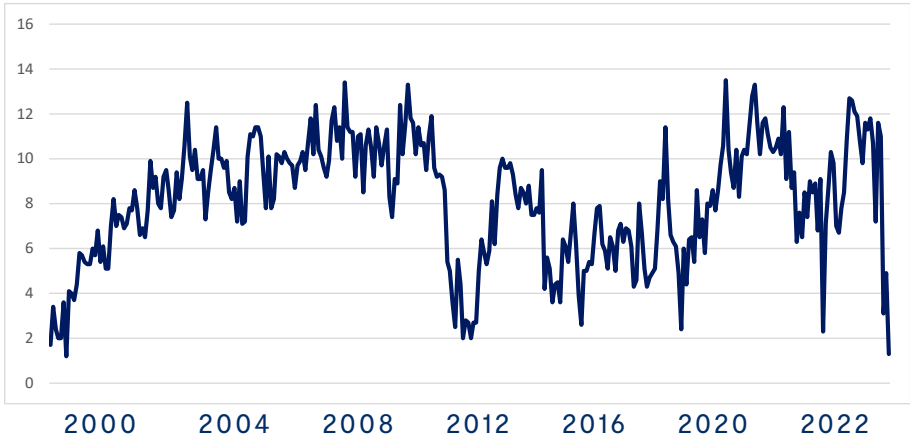
Myös kotitalouksien omaa taloutta koskevat arviot ovat synkentyneet. Oman talouden nykytilaa ei arvioida vielä aivan surkeaksi, mutta odotukset oman talouden kehityksestä seuraavan 12 kuukauden aikana eivät ole olleet yhtä alhaalla kertaakaan 2000-luvulla. Jyrkkä arvio on hieman yllättävä, sillä kotitalouksien usko oman työpaikan säilymiseen on edelleen vahvalla tasolla. Todennäköisesti uskoa omaan talouden kehitykseen heikentävät pääasiassa kuumentuneet inflaatio-odotukset: keskimäärin kotitaloudet ennakoivat kuluttajahintojen nousevan seuraavan vuoden aikana lähes 6 prosenttia, mikä ymmärrettävästi heijastuu huolena oman ostovoiman kehityksestä. Huoli on täysin perusteltu.

Kotitalouksien tunnelmia seurataan nyt tarkasti, koska kotimaisen kysynnän toivotaan tukevan Suomen taloutta, kun vientinäkyvät todennäköisesti jatkossa heikkenevät sodan seurauksena. Lisäksi ollaan kiinnostuneita siitä, miten kotitaloudet reagoivat kuluttajahintojen nousuun. Kuluttajaluottamusmittaukset ovat osin itseään toteuttavia ennustuksia. Kun luottamus talouden kehitykseen on vahvaa, johtaa se taloudellisen aktiivisuuden nousuun, mikä osaltaan vauhdittaa suhdannenousua. Nyt riskinä on se, että kotitalouksien käyttäytymien muuttuu liiankin varovaiseksi.

Odotukset oman talouden kehityksestä

Lähde: Tilastokeskus /
Keskuskauppakamari

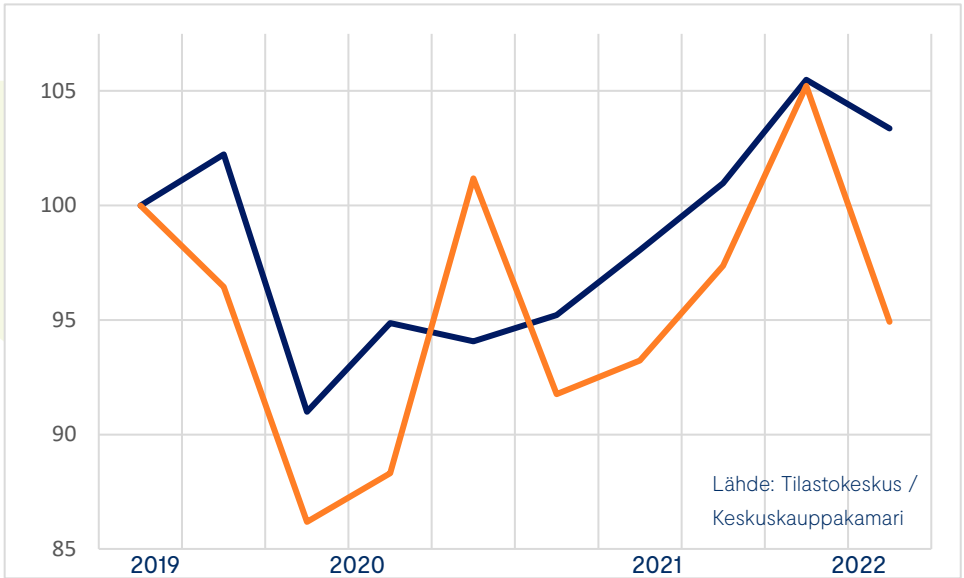

Kotitalouksien näkemykset heijastelevat oikein sitä näköalaa, että Suomen suhdannekehitys heikkenee Ukrainan sodan seurauksena. Tilannetta arvioidaan silti nyt varsin synkkien silmälasien läpi. Yritysten arviot suhdannetilanteesta eivät ole yhtä jyrkkiä. Myös hyvä työllisyyskehitys ja korona-aikana syntyneet säästöt tukevat edelleen kotitalouksia vaikeuksista huolimatta. Jatkossa kotitalouksien ostovoiman supistuminen ja kuluttajaluottamuksen heikkous alkavat kuitenkin enenevässä määrin heijastua kielteisesti yksityisen kulutuksen kehitykseen.

Vientinäköymät kestivät Venäjän-kaupan romahduksen

Suomen vienti kehittyi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vaisusti. Viennin volyyymi supistui peräti 10 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Heikentymiseen vaikuttaa tosin viime vuoden loppuun osunut risteilijätoimituksen synnyttämä vientipiikki. Kuluvaan vuoden ensimmäinen neljännes oli silti heikko myös pidemmän aikavälin tarkastelussa, ja vientimäärien suhteen painuttiin takaisin koronakriisin alkua edeltäneen tason alapuolelle. Osin viennin heikkoutta selittävät tilapäiset tekijät, kuten vuoden alun lakko metsäteollisuudessa. Myös Ukrainan sota vaikuttaa toki maaliskuun osalta, mutta sodan vaikutukset eivät vielä näy vientikehityksessä täydellä voimalla. Venäjän-kaupan supistuminen tulee varsinaisesti esiin vasta vuoden toisella neljänneksellä ja laajemmat kerrannaisvaikutukset sitäkin pidemmällä jaksolla.

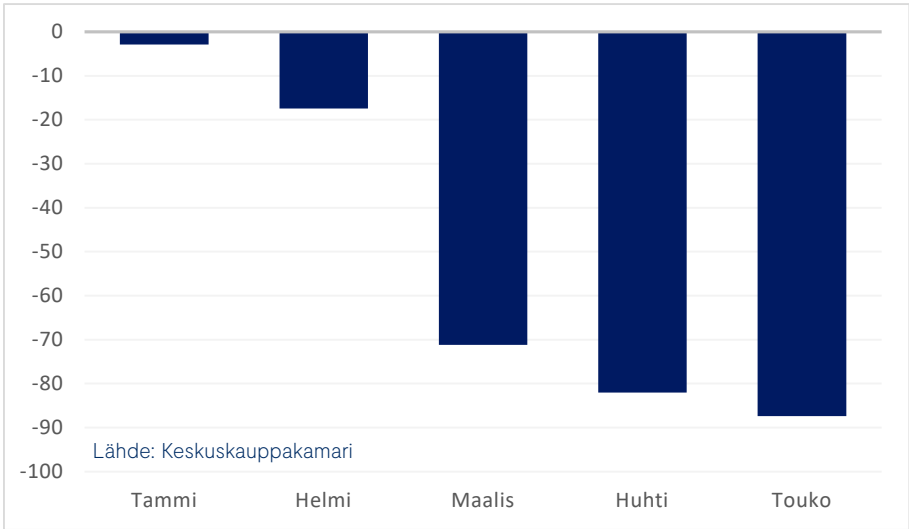
Viennin ja tuonnin kehitys (Q4 2019 = 100)

Venäjän-kaupan supistuminen on ollut sodan alettua juuri niin rajua kuin odotettiin. Tullin mukaan Suomen tavaravienti Venäjälle supistui jo maaliskuussa 42 prosenttia viime vuodesta. Lukema on kuitenkin vasta esimakua, koska maaliskuussa vientikaupassa liikkui vielä paljon ennen sodan alkua sovittuja toimituksia.

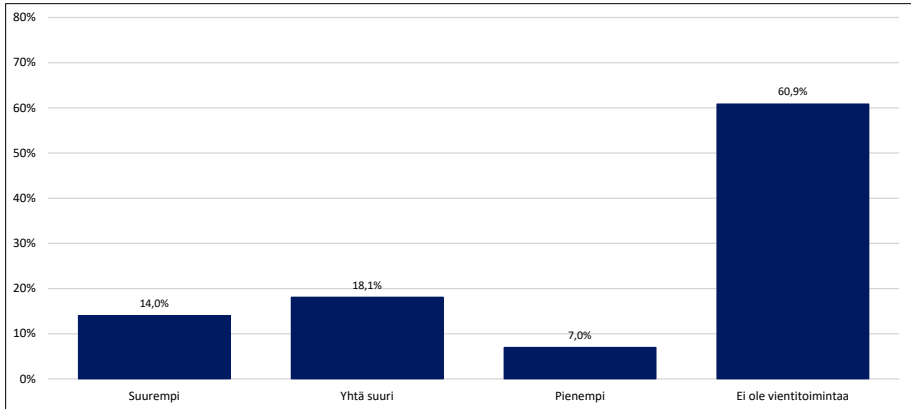
Kauppakamarien myöntämien uusien vientiasiakirjojen lasku kertoo Venäjälle kohdistuvan viennin nopeasta tyrehtymisestä keväällä. Jo alkuvuodesta mitattiin pientä laskua, mutta maaliskuussa Venäjälle kohdistuviin toimituksiin myönnettyjen alkuperätodistusten määrä romahti yli 70 prosenttia. Supistuminen on jyrkentynyt kevään edessä vielä entisestään: huhtikuussa laskua mitattiin 82 prosenttia ja toukokuussa yli 87 prosenttia. Käytännössä koko Venäjän-kauppa on tyrehtymässä viennin osalta. Tuontilukuja on toistaiseksi kasvattanut hintojen kallistuminen, mutta jatkossa energiatuonti Venäjältä katkeaa kokonaan, mikä kääntää tuonninkin rajuun laskuun.

Vientiasiakirjojen muutos Venäjälle, 2022, %

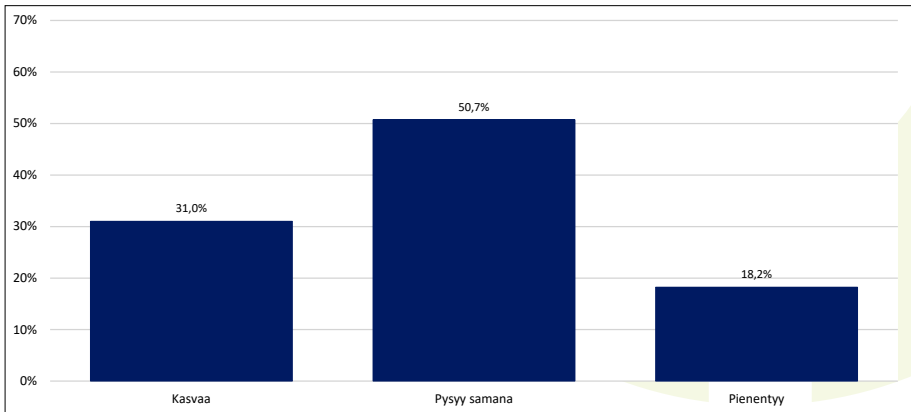
Ukrainan sodan ilmeisin suora vaikutus tuleeekin juuri viennin supistumisen kautta. Täytyy silti muistaa, että vaikka Venäjä on Suomelle merkittävä kauppakumppani, on se vain yksi markkina-alue muiden joukossa. Venäjän osuus koko Suomen viennistä on noin 4–5 prosenttia. Siksi ei ole lopulta erityisen yllättävää, että Venäjän-kaupan romahtamisesta huolimatta keskimäärin yritysten vientinäkömät ovat toistaiseksi pitäneet kohtalaisen hyvin pintansa. Kesäkuun Kauppakamari-kyselyn mukaan 36 prosenttia vientitoimintaa harjoittavista vastaajista ennakoii yrityksensä viennin kasvavan tänä vuonna. Vain 18 prosenttia uskoi viennin laskuun. Vientinäkömien osalta arviot ovat jopa kohonneet jonkin verran maaliskuun kyselystä, jolloin sodan alkamisen tuomia vaikutuksia oli vaikeampi arvioida. Maaliskuussa 29 prosenttia vastaajista uskoi viennin kasvavan ja 23 prosenttia arvioi viennin supistuvan.

Toimipaikkanne vienti on vuonna 2022 verrattuna vuoteen 2021

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2020 noin 400 yritystä, joille Venäjän osuus koko liikevaihdosta on vähintään kymmenen prosenttia. Valtaosa näistä yrityksistä on kooltaan pieniä. Venäjää lukuun ottamatta vientiteollisuudessa tilaukset ovat edelleen hyvällä tasolla. Kauppakamarikyselyssä 77,5 prosenttia yrityksistä arvioi tilauksiantansa olevan yhtä hyvällä tai paremmalla tasolla kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Tällä hetkellä kannan vanhemmat tilaukset saattavat tosin joissakin tapauksissa muodostaa ongelmia kannattavuudelle, jos tilaukset on sovittu ennen tuottajahintojen nousua, eivätkä sopimukset mahdollista hintojen tarkistamista jälkikäteen kustannusten noustessa. Pahimmillaan tilaukset vanhoilla hinnoilla voivat olla yritykselle jopa kirous. Yritysten odotukset ovat silti edelleen varsin hyviä myös tilausten kehityksen osalta. Vain 18 prosenttia vastaajista ennakoivat tilauksiantansa supistuvan seuraavien kuuden kuukauden aikana.

Miten tilauskantanne kehitty seuraavien kuuden kuukauden aikana?

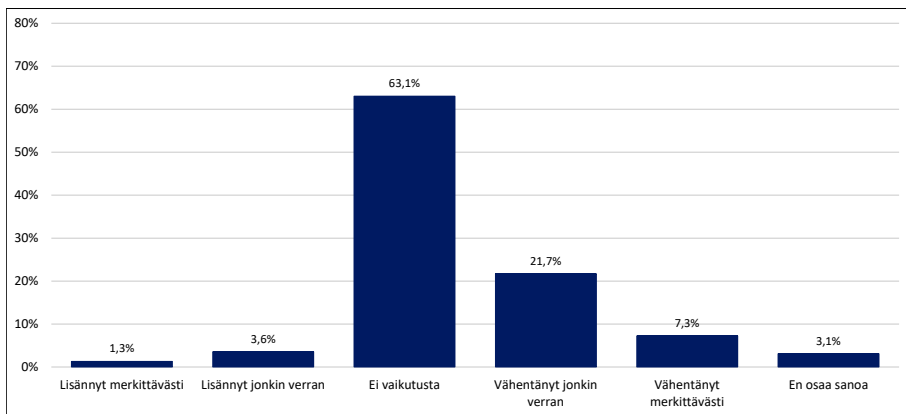
Vaikka viennin supistuminen on sodan ilmeisin suora talousvaikutus, ei ole täysin selvää, kumpi vaikutus on pidemmän päälle merkittävämpi viennin vai tuonnin supistuminen. Tuonti Venäjältä koostuu suurelta osin raaka-aineista, joten tuonnin korvaaminen on helpompaa kuin uusien vientimarkkinoiden löytäminen. Toisaalta Venäjän osuus Suomen tuonnista on selvästi suurempi kuin viennistä, yli kaksinkertainen. Siksi myös Venäjän tuonnin katkeamisella on laajoja kielteisiä vaikutuksia kotimaisiin teollisiin tuotantoketjuihin. Korvaavien toimittajien hankkiminen tulee useimmissa tapauksissa myös nostamaan yritysten kustannuksia.

Sekä sähkön että kaasun tuonti Venäjältä on jo lakannut. Öljyä tulee vielä jonkin verran, mutta senkin tuonti on päättymässä. Sähkön osalta tuonnin supistuminen vaikuttaa lähinnä hintaan, mutta Suomella on melko hyvin tuotantokapasiteettia. Maakaasua käytetään Suomessa vähän, mutta lähes kaikki kaasu on tuotu aiemmin Venäjältä. Vaikka kaasun tarve koko talouden tasolla on pieni, on sillä suurta merkitystä yksittäisille yrityksille useilla teollisuuden toimialoilla kemian-, metsä- ja elintarviketeollisuudessa. Toistaiseksi kovin suuria ongelmia energian korvaamisessa ei silti ole raportoitu. Suomi on pyrkinyt varaututumaan Venäjän kaasutoimitusten loppumiseen parantamalla nestemäisen LNG-kaasun saataavuutta. Näköala on kohtalaisen hyvä, mutta jonkinlaisia tuotantohäiriöitä saattaa silti esiintyä, eikä kaasun riittävyydestä ole täyttä varmuutta ensi talven osalta.

Sota leikkaa investointeja

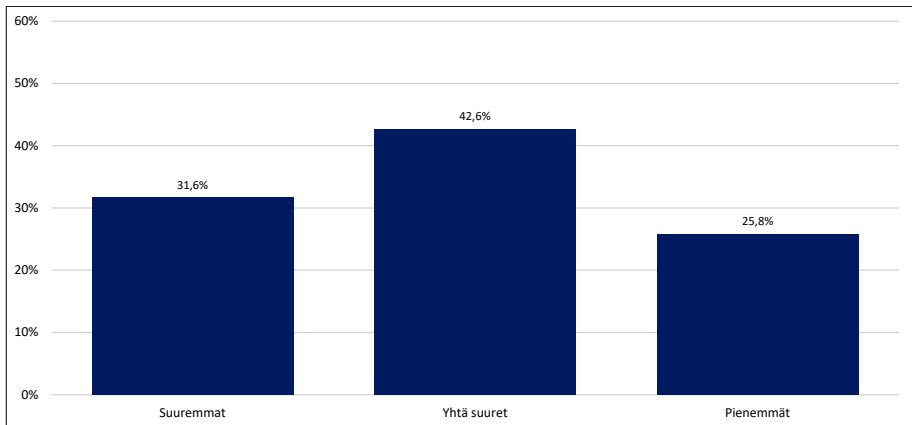
Lähtökohtaisesti Ukrainan sodan voidaan olettaa tuovan sekä investointeja lisääviä että heikentäviä vaikutuksia. Lisääntynyt epävarmuus ja kustannusten nousu heikentävät investointiympäristöä. Toisaalta energian hinnan nousu ja saatavuusvaikeudet synnyttävät tarpeita uusiin investointeihin energiaratkaisujen osalta. Pitkien tarjontaketjujen haasteet saattavat synnyttää tarvetta siirtää tuotantoa Suomeen, mikä voi vaatia lisäinvestointeja. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että sodan kielteiset vaikutukset dominoivat. Kauppakamarikyselyssä vain 5 prosenttia yrityksistä arvioi Venäjän sodan lisänneen yrityksen suunnittelemissa investointeissa. Selvästi suurempi osuus eli 29 prosenttia yrityksistä arvioi sodan vähentäneen investointeja. Sodan kielteinen vaikutus investointeihin on siis erittäin tuntuva, vaikka valtaosalle yrityksistä sota ei toki ole tuonut ainakaan toistaiseksi muutoksia suunniteltuihin investointeihin.

Onko Venäjän sota Ukrainassa vaikuttanut yrityksenne suunnittelemiin investointeihin?

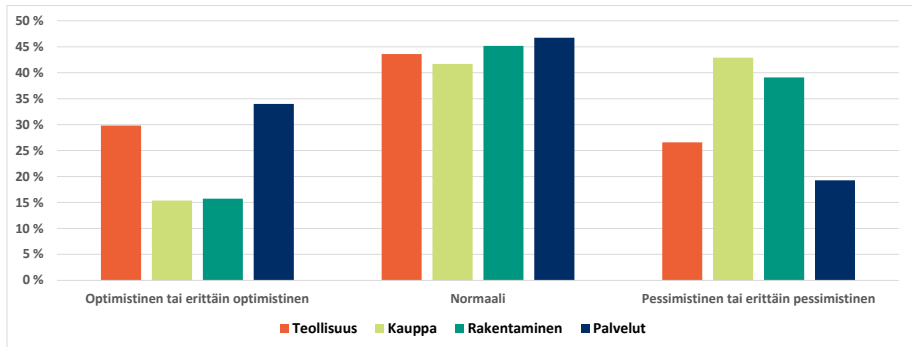
Sodasta huolimatta on edelleen painetta teollisten investointien kasvattamiseen, sillä kapasiteetin käyttöaste on lähellä historiallista maksimitasoaan. Noin puolet yrityksistä arvelee investointien olevan tänä vuonna samalla tasolla kuin viime vuonna. Toinen puolisko jakaantuu melko tasaisesti, mutta hieman yli neljännes eli 26,3 prosenttia vastaajista arvioi investointien jäävän viime vuotta vähäisemmiksi. Investointisuunnitelmat ovat kuitenkin vahvasti sidoksissa yrityksen kokoon. Mitä suurempi yritys, sitä suuremmalla todennäköisyydellä investointien ennakoitua kasvavan tänä vuonna. Erityisesti teollisuuden toimialoilla investointien kasvuun löytyy yhä melko hyvin luottoa.

Teollisuusyritykset: Toimipaikkanne investoinnit ovat vuonna 2022 verrattuna vuoteen 2021

Teolliset investoinnit vaikuttavat talouden kasvupotentiaaliin, mutta rakennusinvestoinneilla on suuri vaikutus lyhyen aikavälin suhdannekehitykseen. Asuinrakentaminen jatkuu koko vuoden vilkkaana, mikä tuo nostetta rakentamisinvestointeihin. Rakennusbuumin hidastuminen hämöttää kuitenkin jo, mikä tuo investointeihin laskupainetta ensi vuonna. Uusia hankkeita hillitsee rakennuskustannusten nousu, lisääntyvä tarjonta asunnoista sekä jatkossa myös sodan tuoma epävarmuus. Rakennusluvut kääntyivät laskuun jo viime vuonna, eli rakentamisen tahdin hiipuminen oli odotettavissa jo ennen sodan alkua. Rakennuskustannusten nousu vaivasi toimialaa jo viime vuonna, mutta tänä vuonna tilanne on pahentunut. Vallitsevat tunnelmat ovatkin rakentamisen toimialalla varsin synkeät. Rakennusalalla lähes 40 prosenttia vastaajista luonnehtii toimialan tunnelmaa pessimistiseksi tai erittäin pessimistiseksi.

Tunnelma toimialalla

Kuluttajaluottamuskyselyssä asunnonostoaiheet ovat edelleen melko korkealla, vaikka ne ovatkin tulleet alaspäin viime vuoden huipputasoilta. Asuntoluottojen kysyntä on alkuvuodesta ollut selvästi aiempaa vähäisempää. Myös korkojen nousu tulee hillitsemään asuntomarkkinoita jatkossa sekä omaan käyttöön tarkoitettujen asuntojen että sijoitusasuntoihin kohdistuvan kysynnän osalta, mikä heijastuu viiveellä myös rakentamiseen.

Työllisyys parantunut, pitkäaikaistyöttömyys riesana

Työllisyyskehitys on jatkunut alkuvuodesta kohtalaisen hyvänä. Huhtikuussa työllisyysasteen trendi oli 73,8 prosenttia. Työllisyysasteen trendi on siis jatkanut paranemista kuukaudesta toiseen, vaikka kasvun kulmakerroin on viime kuukausina ollut loivempi. Sinänsä on ymmärrettävää, että työllisyyden paraneminen etenee hitaammin jo valmiiksi korkeasta lähtötasosta johtuen. Myönteistä on se, että tänä vuonna työllisyyden kasvu on alkanut painottua enemmän kokoaikaiseen työhön siinä missä viime vuonna työllisyysastetta nosti erityisesti osa-aikatyö.

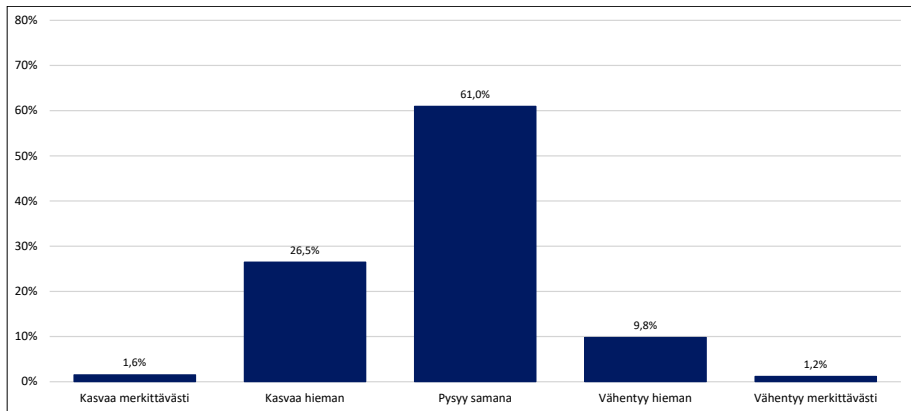
Työttömyyden muutokset tulevat pidemmällä viiveellä, ja tahti on pikemminkin parantunut alkuvuodesta. Työttömyysasteen trendi painui huhtikuussa 6,2 prosenttiin. Vaikka lukema ei sinänsä ole vielä tyydyttävä, on se suomalaisilla työmarkkinoilla jopa poikkeuksellisen alhainen ja alittaa ensimmäistä kertaa selvästi koronakriisin alkua edeltäneen työttömyysasteen. Vaikka työttömyys on laskenut kokonaisuudessaan, on pitkäaikaistyöttömyyden osalta aleneminen hidasta. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden ryhmä on jopa jatkanut kasvuaan. Koronakriisin alkuvaiheessa tai juuri ennen sen alkua työttömäksi jääneet

uhkaavat syrjäytyä pysyvämmiin työmarkkinoilta. Usein esitetyn puolustuksen mukaan pitkäaikaistyöttömyys on alentunut koronakriisin jälkeen karkeasti ottaen samaa tahtia kuin aiemmissa talouskriiseissä. Argumentti ampuu maalinsa ohi, koska ydinongelma on juuri se, miten hitaasti työttömyys Suomen työmarkkinoilla alenee, jos se on kerran päässyt nousemaan.

Lomautukset ovat painuneet alhaiselle tasolle, eivätkä vuoden alussa koettu omikronaalto ja siihen liittyneet rajoitukset muuttaneet tilannetta merkittävästi. Myös uusien alkaneiden työttömyysjaksojen määrä on jo pitkään ollut hyvin vähäinen. Kauppakamarikyselyssä 28 prosenttia vastaajista arvioi oman yrityksen henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan 6 kuukauden aikana. Henkilöstön vähentymistä ennakoitiin 11 prosentilla vastaajista.

Miten työntekijöiden määrä kehittyi seuraavan 6 kuukauden aikana?

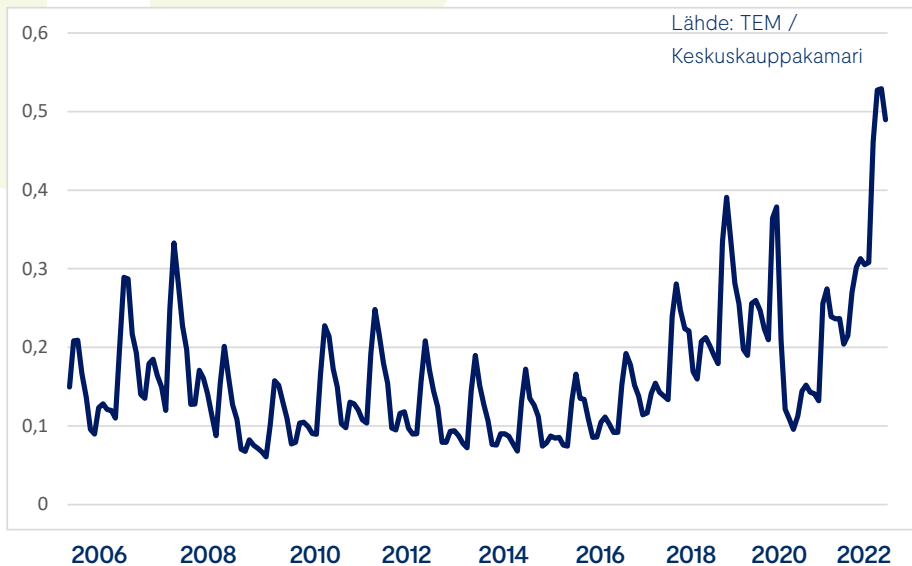

Toistaiseksi ei siis ole merkkejä siitä, että Ukrainan sota olisi vaikuttanut Suomen työmarkkinoihin kielteisesti. Se ei sinänsä ole yllätys, sillä työllisyys reagoi talouden suhdannemuutoksiin melko pitkällä viiveellä. Mahdolliset negatiiviset vaikutukset tulevat vasta pidemmän ajan kuluessa, jos yleinen maailmantalouden kehitys häiriintyy. Toistaiseksi työllisyyskehitykseen on vaikuttanut enemmänkin ja koronaepidemian loppuvaihe ja talouden avautuminen, mikä nostaa työllisyyttä erityisesti työvoimavaltaisilla palvelualoilla.

Työvoiman kysyntä on jatkunut koko alkuvuoden poikkeuksellisen korkealla tasolla. Huhtikuussa uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoihin 111 200 eli 35 100 enemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Koko alkuvuoden

ajan avoimia työpaikkoja on ilmoitettu ennätysellisen paljon. Työmarkkinatilanne onkin Suomessa tällä hetkellä poikkeuksellisen kireä monilla mittareilla mitattuna. Tilastokeskuksen kyselytutkimuksessa 58 prosenttia työpaikoista luokiteltiin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vaikeasti täytettäviksi. Suomessa ei ole vertailukelpoisen historian aikana koskaan ollut niin paljon avoimia työpaikkoja suhteessa työttömien määrään kuin tällä hetkellä. Vaikka työttömyysaste ei ehkä kansainvälisessä vertailussa ole vielä erityisen alhainen, on sekin suomalaisittain alhainen ja alittaa perinteiset arviot tasapainotyöttömyyden tasosta. Siksi onkin todennäköistä, että sopimuskorotusten lisäksi tullaan jatkossa näkemään palkkojen nousua, joka perustuu liukumiin, kun työnantajat kilpailevat työvoimasta.

Avoimet työpaikat suhteessa työttömien määrään

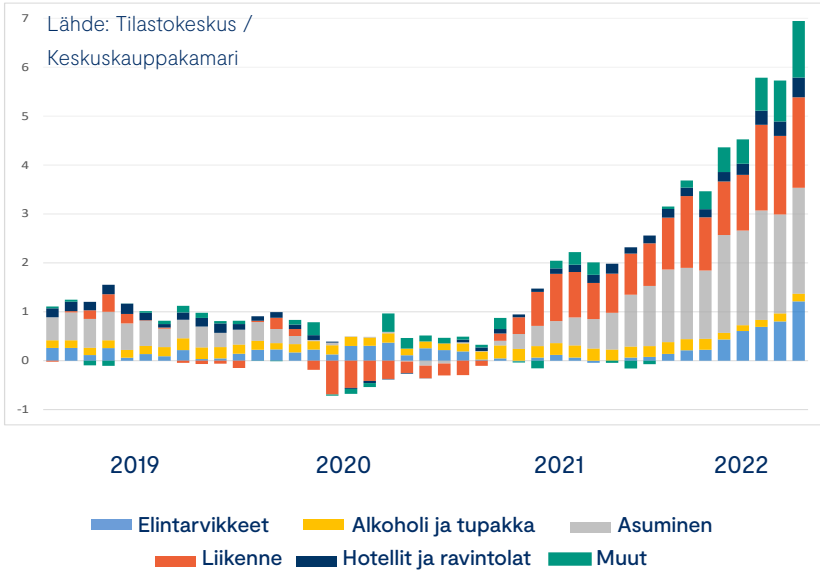

Inflaatio kiihtyminen jatkunut

Inflaatio on noussut kevään ja alkukesän puheenaiheeksi. Vaikka Suomen inflaatiovauhti on edelleen yksi EU-maiden hitaimmista, ylsi kuluttajahintojen nousu meilläkin 7,0 prosenttiin toukokuussa. Saatetaan olla jo melko lähellä huipputasoa, mutta todennäköisesti hintojen nousun lisäksi kiihtymistä nähdään vielä kesän ja syksyn aikana. Viime vuonna inflaatio oli kesäkaudella maltillista, joten melko pienikin hintojen nousu riittää kiihdyttämään lähikuukausina inflaatiota suhteessa vuoteen 2021. Aluksi inflaatio selittyi lähinnä energian kallistumisella, mutta viime kuukausina kuluttajahintojen nousu on asteittain laaja-alaistunut myös muihin

hyödykkeisiin. Erityisen vauhdikkaasti nousee nyt ruuan hinta, mikä vaikuttaa laajasti kotitalouksiin.

Eri hyödykeryhmien vaikutus kuluttajahintojen vuosimuutokseen (%-yksikköä)

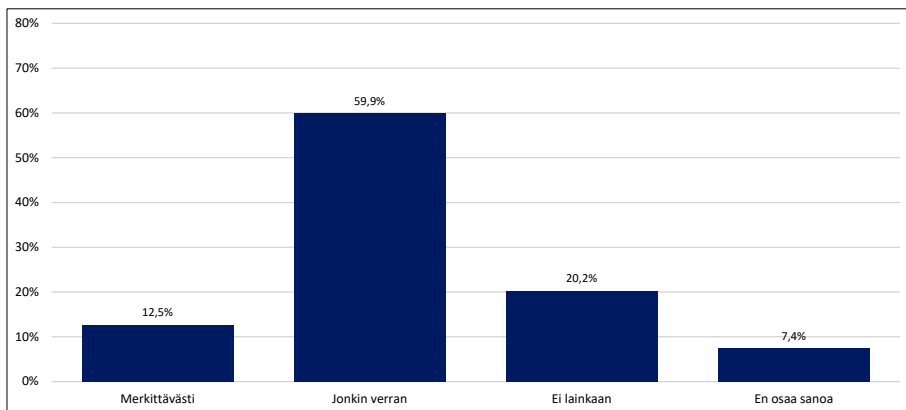
Vuoden loppua kohti inflaatiotahti tasaantunee, kun vertailutaso kovenee, mutta merkittävämpää helpotusta on luvassa vasta ensi vuonna. Nähtäväksi jää, kuinka paljon. Riski palkkojen ja hintojen yhtenäisestä noususpiraalista vaikutti pitkään epätodennäköiseltä, mutta viime viikkoina sellaisen kehityskulun uhka on kohonnut. Suurin häviöjä olisi silloin vientiteollisuuden kilpailukyky. Kuntasektorille sovittu erikoinen sopimuskorotusmalli muodostaa ilmeisen riskin sopimuskorotusten nousun kiihtymisestä. Vaikka korotuskierteen leviäminen saataisiin padottua, saattaa kuntasektorin pitkä ja kallis sopimus muodostua rasiitteeksi, jos suhdannekehitys viilenee. Sopimuksessa palkkoja korotetaan kaikissa suhdanneolosuhteissa vähintään 1,9 prosenttia vuodessa.

Inflaatio ylittää tällä hetkellä 8 prosentin tason niin Yhdysvalloissa, euroalueella kuin Iso-Britanniassakin, jossa rikottiin toukokuussa jo 9 prosentin raja. Yhdysvallat on edelleen jonkin verran edellä Eurooppaa, vaikka kaula on kuroutunut. Yhdysvalloissa kuluttajahinnat nousivat toukokuussa 8,6 prosenttia, mikä ylitti jälleen kerran markkinaodotukset. Yhdysvaltojen inflaatio on ollut vauhdikkaata jo pitkään ja sen taustalla vaikuttaa viime vuoden ripeä koronaelpyminen ja

ylimitoitettu elvytyspaketti. Hyvällä tuurilla tilanne olisi saattanut rauhoittua, mutta Venäjän hyökkäyksen synnyttämä raaka-aineiden hintasokki on johtanut tilanteen pahenemiseen entisestään. Yhdysvalloissa myös palkat ovat jo pitkään nousseet rajusti, vaikka toistaiseksi inflaation kiihtyminen on ollut vielä ripeämpää, eli ostovoima on supistunut nimellisansioiden noususta huolimatta. Tilanne on aika lähellä juuri sitä, mitä Suomessa tulisi pyrkiä välttämään.

Kotitalouksille hintojen nousu ilmenee poikkeuksellisen rajuna ostovoiman laskuna, mikä heijastuu kulutuksen supistumisena. Tilanne on vaikea myös monille yrityksille, jotka kamppailevat voimakkaasti nousevien tuotantokustannusten kanssa. Kauppakamarikyselyssä kolmannes yrityksistä ilmoitti kannattavuutensa heikkenevän tänä vuonna. Mahdollisuuksien mukaan yritykset pyrkivät silti siirtämään tuotantokustannusten nousua eteenpäin. Kauppakamarikyselyn vastaajista jopa yli 72 prosenttia ennakoii myyntihintojen nostoa seuraavan 4 kuukauden aikana. Loppuvuodelle voidaan siis ennakoida sekä inflaatiopaineiden jatkumista että yritysten jakaantumista voittajiin ja häviäjiin sen mukaan, miten suuren osan tuotantokustannusten noususta ne pystyvät siirtämään eteenpäin.

Suunnitletteko nostavanne myyntihintojanne tuotantokustannusten kallistumisen takia seuraavan 4 kuukauden aikana?

Vaikka myyntihinnatkin monessa tapauksessa tulevat nousemaan, on silti ilmeistä, ettei raaka-aineiden ja energian hintojen nousu synnytä yrityksiin ylimääräistä palkannostovaraa. Siksi palkansaajien ostovoiman supistuminen tänä vuonna on väistämätöntä. Valtaosalle palkansaajista tilanne ei silti ole erityisen draamaattinen, sillä palkkojen ostovoima on kehittynyt melko mukavasti viime vuosina.

Sosiaalietuudet ja eläkkeet on indeksoitu inflaation varalle, joten niiden osalta ostovoiman supistuminen on sekin vain hetkellistä. Lisäksi on todennäköistä, että kireä työmarkkinatilanne nostaa palkkaliukumia erityisesti yksityisellä sektorilla.

Juuri nyt tuskaillaan inflaation kanssa, mutta mikään ei ole ikuista. Toistaiseksi sota on kiihdyttänyt inflaatiota, mutta pidemmän päälle syntyy myös vastakkainen vaikutus suhdannetilanteen viilenemisen kautta. Kun suhdanne heikkenee, johtaa se kysynnän laskuun, mikä vaimentaa hintapaineita.

Keskuspankit kiristävät

Inflaation kiihtyminen on yllättänyt keskuspankkiirit housut kintuissa. Viime vuonna hintojen nousun arvioitiin jäävän lyhytkestoiseksi. Ennuste osoittautui liian optimistiseksi. Nyt keskuspankkiirien pelkona on inflaatio-odotusten ankkurin lopullinen irtoaminen, joka johtaisi hintojen nousun kroonistumiseen.

Inflaation kiihtyminen tuleekin johtamaan rahapolitiikan rajuun kiristämiseen sekä Yhdysvalloissa että euroalueella. Fed nosti maaliskuussa ohjaukorkoa 25 korkopistettä, toukokuussa 50 korkopistettä ja kesäkuussa jopa 75 korkopistettä. Ohjaukoron nostojen ennakoidaan jatkuvan tulevissa kokouksissa ripeää tahtia.

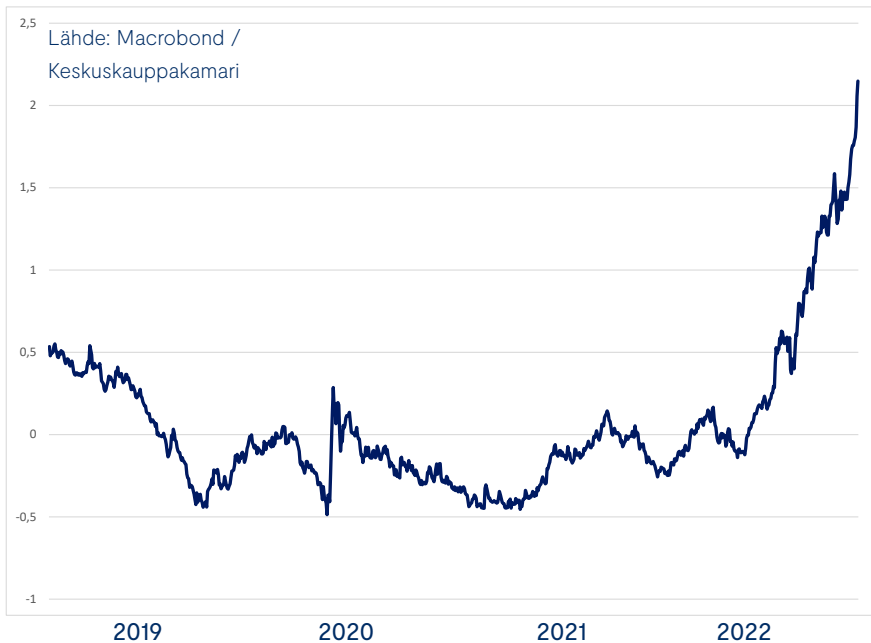
Euroalueella EKP ei ole vielä nostanut ohjaukorkoaan, mutta myös meillä koronostosityklin alku alkaa olla käsillä. Keskuspankin pääjohtaja Christine Lagarde on viestittänyt EKP:n nostavan ohjaukorkoja ensimmäisen kerran heinäkuun kokouksessa ja uudelleen syyskuussa. Tällä hetkellä näyttää todennäköiseltä, että korkojen nosto lähtee liikkeelle melko varovaisesti 25 korkopisteen nostoilta, mutta markkinoilla arvuutellaan, riittääkö se vai tarvitaanko isompia kertamuutoksia korkopolitiikkaan. Heikkenevä suhdannetilanne tekee keskuspankin roolista vaikean, mutta inflaatio on kiihtynyt niin kauas tavoitetasosta, ettei vaihtoehtoja toimimiselle ole.

Maailmantalouden kohtalonkysymys on se, mitä seurauksia rahapolitiikan kiristämällä tulee olemaan. Onnistuuko USA saamaan inflaation kuriin ilman taantumaa? Historiallisesti on sellaisiakin esimerkkejä, että rahapolitiikkaan on onnistuttu kiristämään ilman merkittävää haittaa reaalityaloudelle. Koskaan aiemmin ei kuitenkaan ole nähty tilannetta, jossa näin korkeissa lukemissa pyörivä inflaatio olisi tuotu kuriin ilman ongelmia. Kuuluisin esimerkki inflaation tainnuttamisesta löytyy 1980-luvun alusta, jolloin silloinen keskuspankin johtaja Paul Volcker nujersi hintojen nousun kovin ottein. Operaatio onnistui, mutta seurauksena

oli taantuma ja työttömyyden raju nousu. Nyt tilanne tuskin on yhtä hankala, sillä Volcker joutui taistelemaan koko 1970-luvun paisuneita inflaatio-odotuksia vastaan. On silti optimistista ajatella, että kovana laukkaava inflaatio saataisiin hallintaan ilman haasteita. Saattaakin olla, että Yhdysvalloissa on ensi vuonna edessä ainakin lyhytkestoinen taantuma, kun rahapolitiikan kiristämisen vaikutukset välittyvä koko voimalla talouteen. Tilanne on myös poliittisesti tulenarka sekä marraskuun välivaalien että vuoden 2024 presidentinvaalien kannalta.

Rahapolitiikan kiristyminen vaikuttaa laajasti niin kotitalouksiin, yrityksiin kuin valtiontalouteenkin. Suomessa kotitaloudet joutuvat jatkossa maksamaan asuntolainoistaan enemmän, mikä synnyttää riskiä yksityisen kulutuksen supistumisesta, mikä painaisi yleistä suhdannekehitystä alas. Suomessa asuntolainat on melko tyypillisesti kytketty vaihtuviin markkinakorkoihin, mikä kasvattaa kotitalouksien korkoriskiä. Myös valtio joutuu jatkossa maksamaan lainarahasta enemmän kuin mihin on viime vuosina totuttu. Valtion 10-vuotisten joukkovelkakirjojen korkojen nousu on ollut selvästi odotuksia ripeämpää. Kun joulukuussa korkotaso oli vielä negatiivinen, eli sijoittajat maksoivat valtiolle oikeudesta myöntää lainaa, on korko noussut kesäkuun puolivälissä jo yli kahden prosentin.

Suomen valtion 10-vuotisten joukkovelkakirjojen korot, %

Viime vuosina ja erityisesti koronakriisin aikana keskuspankit ovat keskittyneet lähinnä tukemaan muuta taloutta. Tänä vuonna keskuspankit ovat palaamassa ydintehtäväänsä eli rahan arvon vakauden vaalimiseen. Riskinä on, että suunnanmuutos tulee liian myöhään. Euroopassa keskuspankin liikkumatilaa kaventaa lisäksi velkaantuneiden euromaiden julkisen talouden ongelmat. Ei ole selvää, että esimerkiksi Italian talous selviää pidemmän päälle siitä, jos korot nousevat merkittävästi. Tilanne ei kärjisty heti, koska lainankannan keskikoron nouseminen kestää aikaa. Paljon riippuu yleisestä talouskehityksestä eli siitä, kasvaako maan talous samaan aikaan. Joka tapauksessa tilanne on herkkä, ja EKP saattaa joutua tukemaan velkaantuneita maita erillisratkaisulla, jotka synnyttävät jännitteitä euroalueen maiden välille.

Lisätietoa katsauksesta

Kauppakamarit tekivät kyselyn jäsenyrityksilleen 6.–8.6.2022. Kyselyyn vastasi 1998 eri kokoisten yritysten päättäjä.

N = 1998

Katsaus perustuu kyselystä kerättyyn tietoon ja siitä tehtyihin analyyseihin, joissa on käytetty myös muita tietolähteitä.

KESKUS- KAUPPAMARI

Keskuskauppamari, World Trade Center Helsinki,
PL 1000, Aleksanterinkatu 17, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppamari@chamber.fi | @K3FIN
kauppamari.fi